

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(2\)-35](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(2)-35)

УДК 338.24

МАЗУР Дмитро

КП «Київський Метрополітен»

<https://orcid.org/0009-0004-5258-2126>

МАЗУР Олександр

ПВНЗ «ВІКОП»

<https://orcid.org/0009-0005-8648-4804>

МАЗУР Галина

Заклад вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права»

<https://orcid.org/0009-0007-5325-1080>

СТРАХНІЦЬКИЙ Ярослав

Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського

<https://orcid.org/0000-0002-3066-0961>

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛІДІВ НА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ» ТА ЙОГО КЛАСИФІКАЦІЯ

У даній статті розглянуто сутність поняття «виробничий потенціал» та його класифікацію з метою підвищення ефективності господарської діяльності. Вивчено еволюцію наукового розуміння термін «потенціал». Визначено важливість вивчення проблеми сутності потенціалу та його оцінки, розкриваючи присутність суттєвих відмінностей у визначенні сутності самого поняття «потенціал», його місця серед інших економічних категорій.

В дослідженні розкрито розуміння «виробничий потенціал підприємства», який є базовим елементом підприємства, що об'єднує в собі цілі, рушійні сили і джерела його розвитку. Розкрито сутність потенціалу, який є динамічною категорією, що виявляється лише в процесі його використання. Розглянуто використання потенціалу, яке супроводжується його зростанням, та процеси застосування і збільшення потенціалу, які є постійними та взаємодоповнючими.

В статті визначено найбільш повне визначення виробничого потенціалу як здатність підприємства до використання ресурсів, наявних і прихованих можливостей в умовах динамічного ринкового середовища з метою реалізації статутних цілей і завдань.

Запропоновано структуру потенціалу підприємства, враховуючи його об'єктивні та суб'єктивні складові.

В даному дослідженні наведено характеристики виробничого потенціалу промислового підприємства.

У вивченні розглянуто класифікації виробничого потенціалу в розрізі різнобарвних ознак, які існують та застосовуються в економіці, за ступенем ієрархії (індивідууми мікро-, мезо- та макроекономічного ступенів), за сферовою ознакою, за масштабами господарювання, за формою власності, по фінансово-економічному стану та багатьма іншими ознаками.

Ключові слова: виробничий потенціал, класифікація, стратегічна діяльність, ефективність, структура потенціалу, суб'єктивні складові, ресурси.

MAZUR Dmytro

Municipal Enterprise "Kyiv Metro"

MAZUR Oleksandr

Private Higher Educational Institution "VIKOP"

MAZUR Halyna

Higher Education Institution "International University of Business and Law"

STRAKHNITSKYI Yaroslav

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

EVOLUTION OF SCIENTIFIC VIEWS ON THE ESSENCE OF THE CONCEPT OF "PRODUCTIVE POTENTIAL" AND ITS CLASSIFICATION

This article examines the essence of the concept of "production potential" and its classification in order to increase the efficiency of economic activity. The evolution of the scientific understanding of the term "potential" is studied. The importance of studying the problem of the essence of potential and its assessment is determined, revealing the presence of significant differences in defining the essence of the concept of "potential" itself, its place among other economic categories.

The study reveals the understanding of "production potential of an enterprise", which is a basic element of an enterprise, uniting goals, driving forces and sources of its development. The essence of potential, which is a dynamic category that is revealed only in the process of its use, is revealed. The use of potential, which is accompanied by its growth, and the processes of application and increase of potential, which are constant and complementary, are considered.

The article defines the most complete definition of production potential as the ability of an enterprise to use resources, available and hidden opportunities in a dynamic market environment in order to implement statutory goals and objectives.

The value of the enterprise potential, which consists in creating new value, has been determined. It has been found that the presence and application of any type of potential to one degree or another determines the result of the enterprise's activities.

The structure of the enterprise potential has been proposed, taking into account its objective and subjective components.

This study presents the characteristics of the production potential of an industrial enterprise.

The study considered the classification of production potential in terms of various characteristics that exist and are used in the economy, by level of hierarchy (individuals of micro-, meso- and macroeconomic levels), by sectoral characteristic, by scale of management, by form of ownership, by financial and economic status and many other characteristics.

Based on the analysis of theoretical approaches to the definition of the understanding of production potential, the author's concept was formed. The authors of the article investigated that production potential is a complex of perspectives of different technical and socio-economic systems that are closely interconnected and interdependent, and also ensure the implementation of effective operational and strategic activities of the enterprise.

Keywords: production potential, classification, strategic activities, efficiency, potential structure, subjective components, resources.

Стаття надійшла до редакції / Received 12.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 02.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В теперішній час модернізація економіки одержала статус вітчизняної ідеї. Під час позитивного впливу масштабної економічної доступності видиме появляється питання про допустиме підривання конкурентної спроможності та економічної безпечності. Підновлення економіки є питанням існування держави в нинішньому світі. В обставинах модернізації актуальними стають труднощі конкурентної спроможності та сталого розвитку підприємств на основі забагато абсолютного застосування і накопичування їхнього виробничого потенціалу. Сутність сталого розвитку підприємства зводиться в планомірній змінюванні факторів його внутрішнього осередку, враховуючи потреби навколишнього довкілля і в той же час гарантування підприємства сукупною стійкістю.

В економіці присутня низка соціально-економічних застережень для неміцного зростання такого виду засобів в дійсності господарювання індивідумів. З огляду з цим актуальним стає викривання стратегії зростання підприємства та стратегії в галузі адміністрування виробничим потенціалом підприємства з цілю вдосконалення результативності його господарської діяльності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням суті розуміння потенціалу та його класифікації з цілю поліпшення результативності його господарської діяльності на протязі останнього часу виділяється дедалі більше зацікавленості з боку вчених різних країн, але усякий науковець сконцентровує власну бачність на відокремлених елементах ретельної системи адміністрування виробничим потенціалом. Теоретико - методологічні та економіко-організаційні погляди адміністрування виробничим потенціалом підприємства виявлено в роботах вітчизняних науковців, таких як: В. Андрійчук, В. В. Коновал, Р. В. Римарчук, О. Г. Гончаренко, Ю. Ю. Колесниченко, Н. Г. Сейсебаєва, Д. О. Сугоняко, Т. В. Полковниченко, О. В. Руда, Л. М. Мельник, В. Ільчук, Г. М. Тарасюк, А. А. Корнійчук, та ін.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою дослідження є: дослідити еволюцію наукових поглядів на сутність поняття «виробничий потенціал» та його класифікації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В сучасних умовах господарювання зростає важливість не лише забезпечення перспектив майбутнього розвитку. Тому що в умовах конкурентної боротьби, саме тоді, коли перед підприємствами стоїть завдання не лише вибороти власне місце на ринку, але і потрібно удержати його, єдиними важливими засобами і ведучою конкурентною зверхністю стає здобутий виробничий потенціал підприємства.

Самостійною з базисних категорій економічної науки та ваговитим елементом економічного потенціалу є складова - «виробничий потенціал». Важкість з'ясування категорії зводиться до того, що наявна низка підходів до усвідомлення такого поняття та розбіжностей щодо складових, через це появляється потреба з'ясування та підсумування формувань які пропонуються науковцями.

Суть розуміння потенціал економісти розпочали розглядати з двадцятих років колишнього століття. Підсумовуючи потрібно зауважити, що розуміння «генезис» виникало від давньогрецького слова та має значення «викликати, утворювати», себто генезис - це механізм виникнення, зародження чи механізм створення.

Вироблення розумових міркувань на потенціал підприємства засягає стадії часу. Виконуючи розгляд розуміння «виробничий потенціал підприємства», потрібно зауважити, що це розуміння є основним елементом підприємства, котрий єднає в собі мету, рушійні сили та джерела його зростання. Суть потенціалу викривають майбутні його характеристики [5, с. 54]: потенціал є рухливою категорією, яка проявляється лише в механізмі його застосування; застосування потенціалу зобов'язане провадитися його розвитком; механізми застосування і збільшення потенціалу є постійними та взаємодоповнюючими.

Найважливіша важливість потенціалу підприємства зводиться в утворенні нової вартості. Присутність та застосування потенціалу будь-якої категорії в значній мірі встановлює наслідок діяльності підприємства. Як основний елемент промислового підприємства виявляє виробнича система, найважливішою функцією якої є механізм трансформації вихідних засобів у заключний продукт, чи виробничий механізм.

Згідно елементів потенціалу підприємства дозволено занести все, що пов'язане з діяльністю та зростанням підприємства. На рисунку 1 пропонується структура потенціалу підприємства, враховуючи його реальних та індивідуальних складових.

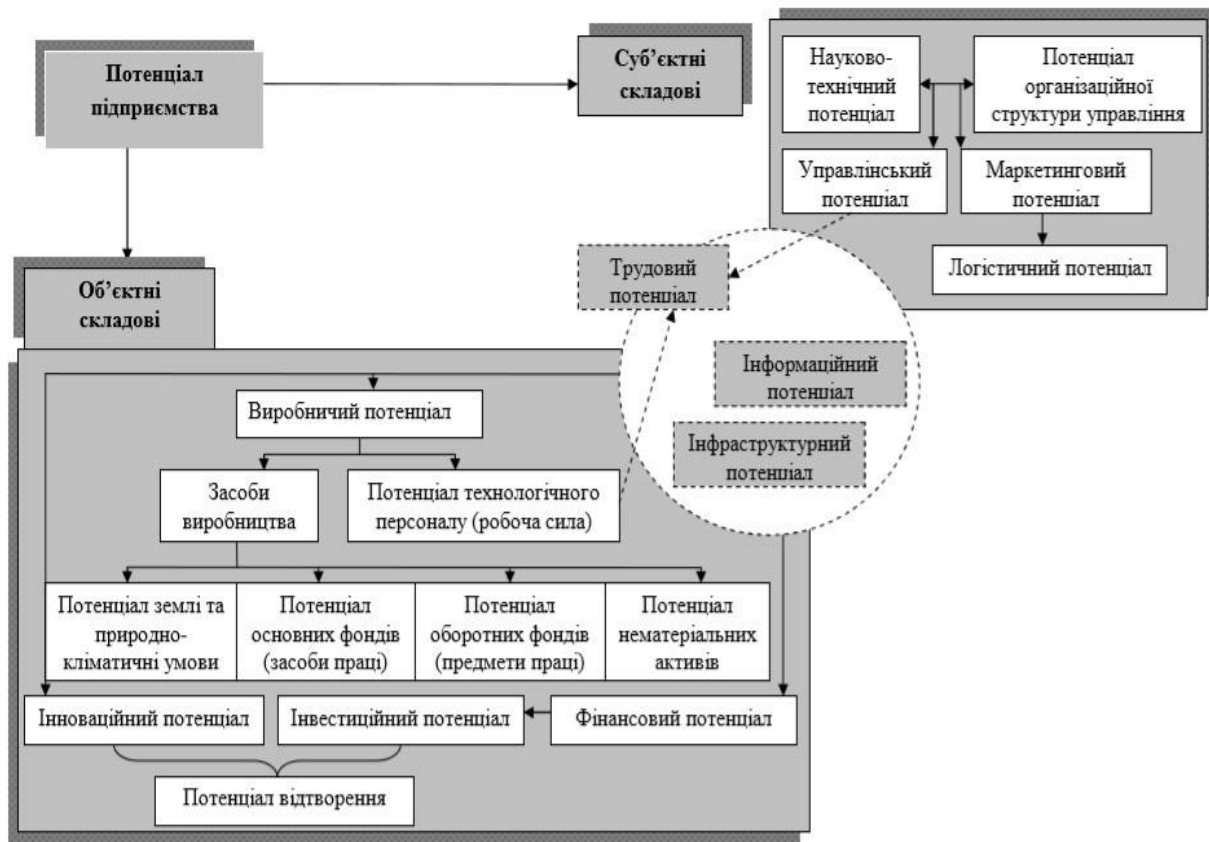

Рис. 1. Структура потенціалу підприємства [7, с. 85]

Реальна складова – комплекс матеріальних, нематеріальних, трудових і природних засобів, приєднаних і не приєднаних з абиякого приводу у виробничі дії підприємства, чи котрі владають конкретною перспективою приймати участь в ній.

Індивідуальна складова – спосібність визначених працівників підприємства та кадрового складу в основному до виконання виробничого механізму та здобування поставленої мети при присутньому ступені техніки, технологій та утворення найвищої величини матеріальних благ і сервісів в обставинах результативного застосування існуючих засобів [8, с. 85].

Впровадження перспектив організації наявних виробництв дасть можливість багато зменшити видатки трудових, матеріально-технічних і фінансових резервів на забезпечення теперішніх та майбутніх вимог спільноти.

Подача про обсяг виробничого потенціалу підприємства та виділених його елементів дасть змогу в деякій мірі керувати характеристиками потенціалу, в результаті появляється перспектива послідовно мати вплив на віддавання виробничих резервів. Характеристики виробничого потенціалу виробничого підприємства графічно приведені на рис. 2.

З огляду на таке, при встановленні виробничого потенціалу визначеного підприємства потрібно додержуватися визначеного розглядання такого розуміння, враховуючи винятковість сфери, в котрій воно реалізує власну діяльність.

В економіці присутні та використовуються класифікації виробничого потенціалу відповідно до багатоманітних ознак: за ступенем ієрархії (індивідууми мікро-, мезо- і макроекономічного ступенів; підприємства та їх компанії регіональні, міжрегіональні, вітчизняні та державні економічні системи); за сферовою ознакою; за масштабами господарювання; за формою власності; по фінансово-економічним обставинам та багатьма різними ознаками.

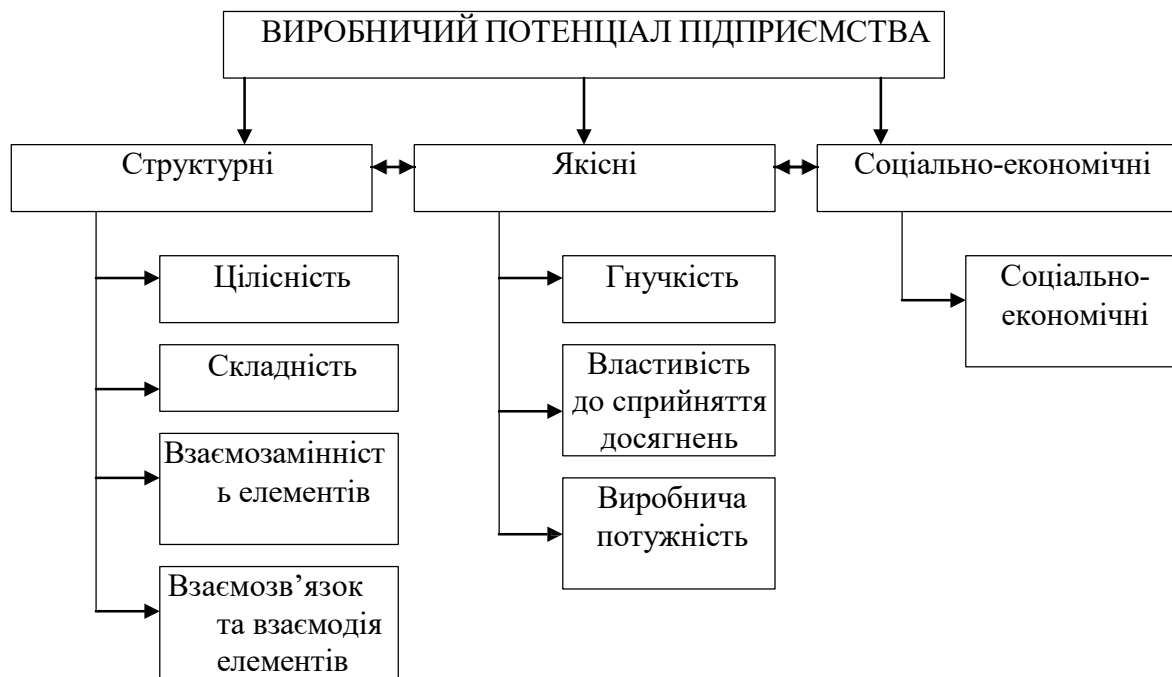

Рис. 2 - Характеристики виробничого потенціалу промислового підприємства [8]

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На базі вивчення теоретичних підходів до визначення розуміння виробничий потенціал, вироблене авторське розуміння, таким чином виробничий потенціал - це комплекс перспектив різних технічних і суспільно- економічних систем, які перебувають в близькому взаємозв'язку і взаємозалежності, та гарантують виконання результативної операційної та стратегічної діяльності підприємства.

Література

1. Андрійчук В. Г. Оцінювання ефективності використання ресурсів виробничого потенціалу за критеріями "граничний продукт ресурсу – ціна ресурсу" / В. Г. Андрійчук, Ю. Ю. Колесниченко // Формування ринкових відносин в Україні. - 2016. - № 9. - С. 80-86. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_9_19
2. Браславська О. В. Оцінка виробничого потенціалу підприємств хімічної промисловості з позиції інноваційних можливостей / О.В. Браславська // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2016. – Т. 21, Вип. 9. – С. 45-49
3. Некрасова Л. А. Стратегічні підходи до формування сучасного виробничо-технологічного потенціалу газової промисловості України / Л. А. Некрасова, А. В. Хрістова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2015. – Вип. 5. – С. 122-125.
4. Горяча О. Л. Формування виробничого потенціалу промислового підприємства / О. Л. Горяча // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – № 3. – С. 54-59.
5. Петрович Й. М. Основні чинники підвищення конкурентоспроможності виробничого потенціалу промислових підприємств / Й. М. Петрович // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2015. – № 835. – С. 193-197.
6. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посібник / О. С. Федонін, І. М. Рєпіна, О. І. Олексюк. – 2-ге вид. – Київ: КНЕУ, 2006 -316с.
7. Дикань В. В. Теоретичні основи розвитку виробничого потенціалу вітчизняних підприємств машинобудування / В. В. Дикань, П. Ю. Кас // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2015. – Вип.2. – С. 72-85.

References

1. Andriychuk V. G. Ocinyuvannya efektyvnosti vikorystannya resursiv virobничого potencіalu za kryteriyami "granichnij produkt resursu – cіna resursu" / V. G. Andriychuk, Yu. Yu. Kolesnichenko // Formuvannya rinkovih vidnosin v Ukraini. - 2016. - № 9. - S. 80-86. - Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2016_9_19
2. Braslavskaya O. V. Ocinka virobничого potencіalu pidpriyemstv himichnoyi promislivosti z pozitsiyi innovacijnih mozhlivostej / O.V. Braslavskaya // Visnik Odeskogo nacionalnogo universitetu. Seriya : Ekonomika. – 2016. – Т. 21, Vip. 9. – S. 45-49

3. Nekrasova L. A. Strategichni pidhodi do formuvannya suchasnogo virobничo-tehnologichnogo potencialu gazovoyi promislovosti Ukraini / L. A. Nekrasova, A. V. Hristova // Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacionalnogo universitetu. Seriya : Mizhnarodni ekonomichni vidnosini ta svitove gospodarstvo. – 2015. – Vip. 5. – S. 122-125.
4. Goryacha O. L. Formuvannya virobничого potencialu promislavogo pidpriyemstva / O. L. Goryacha // Visnik Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu. – 2016. – № 3. – S. 54-59.
5. Petrovich J. M. Osnovni chinniki pidvishennya konkurentospromozhnosti virobничого potencialu promislaviv pidpriyemstv / J. M. Petrovich // Visnik Nacionalnogo universitetu "Lvivska politehnika". Menedzhment ta pidpriyemnictvo v Ukraini: etapi stanovlennya i problemi rozvitku. – 2015. – № 835. – S. 193-197.
6. Fedonin O. S. Potencial pidpriyemstva: formuvannya ta ocinka : navch. posibnik / O. S. Fedonin, I. M. Ryepina, O. I. Oleksyuk. – 2-ge vid. – Kiyiv: KNEU, 2006 -316s.
7. Dikan V. V. Teoretichni osnovi rozvitku virobничого potencialu vitchiznyaniv pidpriyemstv mashinobuduvannya / V. V. Dikan, P. Yu. Kas // Rozvitok metodiv upravlinnya ta gospodaryuvannya na transporti. – 2015. – Vip.2. – S. 72-85.